

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

СОФІЯ

НЕ ЗАЛИШАЙ МЕНЕ, НАДІЄ...

КНИГА 5

НЕ ЗАЛИШАЙ МЕНЕ, ЛЮБОВЕ...

КНИГА 6

НЕ ЗАЛИШАЙ МЕНЕ, НАДІЄ...

КНИГА 5

Пролог

Ікому спало на гадку назвати це синє-синє, прозоре, тепле, немов молоко, чисте, мов ранкова роса, море Червоним? Анітрохи не скидалося воно ні на кров, ні на вино, ані на жодну іншу рідину кольору, узятого не до ночі будь згаданим режимом за прапор! Може, десь там, далі, ближче до Індійського океану оті водорості, що, згідно з відомостями зі шкільної програми, зафарбували воду у червоне, й давалися взнаки, але не тут, не у цьому маленькому раю для туристів, сповненому рафінованої східної екзотики. Софію геть не здивувало б, якби господарі цієї білосніжної оази, дивовижного куточка, в якому поєднувалася простота житла бедуїнів у пустелі, розкіш палаців арабських шейхів та довершена зручність цілком європейського, ба ні, скоріш американського сервісу веліли прислузі, якої тут було як комах, щоранку проціджувати морську воду, додавати у неї синьку для краси та пахощі для задоволення туристів. І ще — солі! Ця синя вода Червоного моря мала таку концентрацію хлористого натрію, що хоч огірки соли!

Напевно, Софія посміхнулася власним думкам, бо над головою пролунало:

— Тобі щось потрібно, люба? Може, соку? Будь обережна, це африканське сонце навіть восени підступне.

І до обслуги:

— *My wife is very sensitive to the sunshine. Mind the tent, please!**

Смагливий хлопчина у шортах і білій сорочці, добре хоч без метелика у таку спеку, зграбно рухаючись, миттю розмістив величезного парасоля так, щоб Софія опинилася в тіні.

Не розплющуючи очей, ліниво потягнулася на білому пластмасовому лежку, вкритому пухнастим простирадлом зі східним орнаментом, підставляючи теплому вітрові, що гуляв десь отам, аравійськими пустелями, і приніс їхній гарячий подих сюди, у цей кондиціонований рай, повернула до сонця вже трохи засмагле, виглянцуване, без жодної зайвої волосинки, сім разів вимите, напахчене і змашене, щойно з косметичного салону і пестошів східного хамаму, тіло.

— Щодо “*my wife*” ти, любий, дещо поквапився...

— Хіба? Максиме, принеси пані соку!

— Я не просила соку! — скривила вуста Софія, — краще холодного чаю.

— Гарзд. Максиме, холодного чаю.

Цей напій, приготований з якихось східних трав, зовсім не нагадував наш звичний чай, але чудово втамовував спрагу.

Охоронець, що за іронією долі теж називався Максимом, як і колишній Софіїн чоловік, кремезний здоровань років тридцяти, з рамою плечей, яка залишала на три корпуси позаду Ван Дама, а за сумісництвом Софіїна нянька, і поведився, як належить няньці — зі спокійною байдужою ніжністю — без жодних запитань і заперечень приніс високу склянку, поставив на столик і мовчки чекав, які ще вибади спадуть на гадку господарям. Водночас не забував насолоджуватись блакитним морським повітрям і підсмажувати плечі кольору молочного шоколаду на оксамитовому промінні південного сонця.

* — Моя дружина дуже чутлива до сонячного проміння. Будьте уважні щодо тенту.

А господареві спало на гадку позмагатися з хвилями.

— Софіє, поплаваємо трохи?

Софія звелася з лежачка, зняла окуляри, примружилася, звикаючи до яскравого світла і побігла порожнім пляжем — занадто дорогий оцей куточок раю! — до теплої солоної води. Вода зберігала у своїх глибинах запаси літньої спеки. Плавалося легко, здавалося, море само тримає на поверхні, захочеш — не втопишся.

Відчула біля себе сильні, владні руки. Аж похлинулася з несподіванки. Максим, що спостерігав за купанням з берега, стрибнув у воду і кількома змахами дістався місця пригоди, яка пригодною, на щастя, не стала.

— Максиме, все гаразд.

Владні, сильні руки підняли Софію над водою. Голос, владний, сильний, прошепотів:

— То що, богине, ти вирішила, нарешті?

Майже рік минув з того незабутнього дня, коли...

Розділ

I

Того дня, коли...

Того дня, коли восени квітували вишні...

Того дня, коли Попелюшка взула кришталеві черевички...

Того дня, коли сонце почало сходити на заході, земля закрутилася в інший бік і утричі швидше, а місяць явив світові своє лице на звороті...

Того дня...

Друже Пуше, чи ж я така у Бога щаслива, чи то зоря моя, нарешті, викотилася з-поза хмари? Чи я чимось заслужила? Чи вимріяла? Чи виплакала сльозами, світові невидимими, цей по-літньому теплий листопадовий ранок? За що мені ця радість, що дзвінко тремтить усередині і розтягує вуста у посмішку, якої ніхто не бачить, тільки ти, моя пухнаста подушко? За що мені ця дорога додому, солодка понад меди? І цей похмурий товстий водій, що надувся, мов миш на крупу, і люто крутить свого бублика, тримаючи машину, наче неслухняного пса, на сірій шворці асфальту... І цей ліс довкола, що вже майже роздягнувся до синього сну у білій льолі зими... І ця неповоротка вантажівка, що незадоволено глухо вуркоче двигуном, здираючись угору, і радісно пританцьовує колесами, збігаючи униз горбами й долинами дороги. Дороги додому...

Усе відбулося так швидко, що Софія не встигла по-справжньому ані зрозуміти, що ж трапилося, ані злякатися докорінності й невідворотності цих змін, ані насолодитися шоком, який

справила звістка про її раптовий від'їзд серед товариства... Встигла тільки втомитися. Тяжко, гірко й непоправно. Ще й тепер, у сонній байдужості переїзду, дрібно тремтіли від втоми руки, судомило пальці, туго гули ноги, туманіла п'яна від безсоння, заколисана гойданкою вантажівки похилена на білі Пухові лапи голова. Ще б пак! За ніч, день і ще одну ніч, як на звичайні людські мірки, то миттю запакувала вона усе своє книжкове, скляне, шматяне господарство до щойно розпакованих, та чомусь по-галицьки ошадливо складених у підвалі ящиків. Хіба довго вмючи? Із завзяттям, яке де й взялося, готувалася до чергового переїзду, звільняючи стіни свого тимчасового, недовгого, та вже любого притулку від слідів перебування проханих, та таки невзвичаєних гостей. Аж тепер, у машині, віддихалася.

Здалося, роки минули з того дня, коли...

А всього лише кілька днів.

Тернопіль удруге вдочерив її. Минаючи межу міста і цвинтар, Софія усміхнулася гранітному дубові над татовою могилою — от я і знову вдома, татку!

Здавалося, життя починається спочатку. Радісно, щедро. Навіть природа сотворила чудо — подарувала для цієї фантастичної зміни день літа серед глибокої осені.

Звичайно, не все буде просто. Мабуть, складніше навіть, ніж вона передбачає у найпесимістичніших прогнозах. Та зараз, попри край фізичної втоми, Софія відчувала себе спроможною перевернути світ. Вона здолає усе, вона виконає те, що мусить, і навіть удесятеро більше! Доля дала їй шанс. І вона використає його так, що той салют, яким зустріла її в дитинстві Україна, не видасться марним авансом!

Тернопіль. Місто рідне, лагідне, любе. Моє місто.

Машина, з відкритого кузова якої смішно й беззахисно височіла шафа, громадився боком увіпхнутий між холодильником і кухонним столом диван, стирчали недоладно припасовані подушки крісел, долала мереживо вулиць, супроводжувана заздрісними чи співчутливими поглядами перехожих — от людині клопіт, на нове місце перебирається! Проминули ринок, який

гелготів цього суботнього дня безліччю люду, повернули круто вгору, минаючи музичне училище — тут вчилася Наталочка! Круто здершись угору, постояли на світлофорі, перечекали кольорову смугу машин, які заклопотано простували головною вулицею у своїх важливих справах. Майнув ланцюжок машин, прикрашених стрічками і повітряними кульками, з білим ведмедиком на капоті першої — неподалік загс і катедра — вінчатися їдуть! Навіть водій, який упродовж дороги не зронив ні пари з вуст, посміхнувся — добра прикмета:

— Ведмедика посадили. Хлопчика, мабуть, хочуть!

Чуеш, Пуше, ти добра прикмета, ведмедика мій біленький! А хлопчик у мене вже є — он, спить, тихенько сопучи, всю дорогу, також стомився, біднятко, з отими клопотами.

Нарешті дали зелене. Софія помахала у вікно машини — привіт! — масивній сірій будівлі адміністративного корпусу медичного інституту, порожньому місцю, де стояв колись пам'ятник Леніну, а нині квітувала клумба, кафедральному собору, біля якого саме зупинилася машина молодят з ведмедиком, невеличкому, на три поверхи усього, замкові над озером, зовсім не схожому на замок, з якого й починався історично Тернопіль, і довгій монументальній споруді уздовж Замкової вулиці — пологовому будинку. Отут вона тепер працюватиме. Машина обминула величезну, височенну, ще й на горбочку збудовану будівлю держадміністрації — колишнього обкому партії — вміли комінусту зводити пам'ятники своєму правлінню! — і повернула на колись тиху вуличку, забудовану старими маленькими приватними будиночками. За ними, наче сірникові коробки, поставлені сторч, стриміли дев'ятиповерхові “хмарочоси” — типовий витвір типового радянського будівництва для типових радянських людей. В одному з них чекала на Софію мама.

Чекав іще й сюрприз. На подвір'ї вишикувалася “розвантажувальна команда” — колишні Софіїні студенти — Богдан, Петро, Ігор, вони вчилися зараз в інституті і радо відгукнулися на телефонне прохання колишньої, а може, й майбутньої, викладачки допомогти з переїздом. Та найбільшим сюрпризом була поява Мирона і Вовочки. Саме йому в руки й вистрибула

з високої підніжки Камаза Софія.

— Ти звідки тут узявся, старий чорте? — без церемоній чмокнула Мирона у щоку.

— Ну вже так-таки й старий! — зовсім не образився на “чорта” Мирон. — Так брехня ж по селу іде миттю! Галка тепер працює на кафедрі Стояна, а він знає, що Галина — випускниця Кам’янецького медучилища, от і переказав новину. А далі — справа техніки!

— А мене у щічку, Софіє Андріївно? — ображено пробурчав Вовочка.

— Ой, іди сюди, лишенько моє, не плач, не личить поважному лікареві! Ти хто у нас — хірург, терапевт?

— Дерматовенеролог, прошу поважного панства! — з гідністю підняв брову все такий же смагливий, та з роками іще пухнастіший тілом, схожий на індійського кіноактора, Вовочка.

— Одружений, Вовчику? — розпитувала Софія, поки водій відкривав борти вантажівки і віддавав команди, як краще починати розвантажувати меблі. — Знайшов собі Дюймовочку? — Софія згадала, яких крихітних на зріст дівчаток водив за ручку відомий на всі усюди підкорювач дівочих сердець Вовочка.

— Знайшов, звичайно, ось таку! — показав десь трохи вище від пупа доктор Вова. — Не гаймо часу, Софіє Андріївно, ще наговоримося, роботи безліч.

— А куди ви сподівається подіти таку кількість меблів? — поцікавився практичний Мирон, спантеличено оглядаючи повнісінький камаз. — У мамі вашої й своїх достатньо!

— Спитав би щось легше, Мироне! А то я не знаю ліку маминим шафам і столам! Що ж мені, свої в гуртожитку залишати? Не турбуйся, моя “інженерна мисля” допоможе, не даремно ж я заочно ще й приладобудівний інститут викінчила! — засміялася Софія, якій не могли зіпсувати перманентно чудового настрою ні втома від пакування та переїзду, ні клопоти з необхідністю кудись справді-таки подіти меблі у й без того умебльованій квартирі. Дрібниці й суєта усе!

Дружна команда почала швидко вивантажувати вміст вели-

чезної машини, і скоро на подвір'ї не було де кроку ступити. Тут і оптимістично налаштована Софія замислилася — куди ж оце все подіти?

— Людоньки, ото й добра ти нажила, доню! — сплеснула долонями мама, оглянувши Софіїні дерев'яні та шматяні “га-разди”. — Нічого, ще жодного разу так не було, щоб ніяк не було, якось воно та й буде! — заспокоїла сама себе і дочку. — Ходімо додому!

Розділ

II

Того ранку, коли...

Того ранку, коли восени квітували вишні...

Того ранку, коли Попелюшка прокинулася у королівському палаці, а обидва черевички стояли на килимку біля ліжка...

Того ранку, коли сонце знову зійшло на заході, земля продовжувала обертатися всупереч законам фізики, а місяць у нахабний спосіб вишкірявся своїм зворотним боком посеред білого дня...

Того ранку Софія прокинулася і довго роззиралася навколо, намагаючись втямити, куди ж потрапила. З недовірою торкалася знайомого з дитинства килима над диваном. Зазирнула у мудрі Шевченкові очі, що багато літ пильнували сні її дитинства. Цей портрет купив іще тато одразу після їхнього повернення на рідну землю, і всі ці роки він охороняв оселю Зоричів, насупивши вуса з-під вишиваного рушника. Так, вона вдома. І нікуди більше не поїде! Зась вам, автобуси, до мене!

З кухні долинуло шипіння олії на пательні. Напевно, мама смажить млинці, як завжди недільного ранку. Давно забуте відчуття віднайденого прихистку охопило й заколисало — ти знову дочка, а не тільки мати! Повела носом — ні, не млинці, напевно, налисники. Ні, це таки не сон!

Ні, це таки не сон! На пательні щось смачно шкварчало. Ігор повів носом — час прокидатися, сніданок готовий. Правду

кажучи, ані налисників, ані млинців уранці йому не хотілося, голова після вчорашнього скидалася на чавунну гирю. Він залюбки випив би чогось прохолодного, щоб перебити гидкий смак у роті... Розплющив очі. На столику біля ліжка звідкіля не взялася склянка з мінеральною водою. Щойно з холодильника, з бульбашками. Бульбашки приємно злоскотали суху, мов пісок пустелі, горлянку. Тепер би ще кислячку. Чи морозива. Теж добре допомагає.

Мов у казці, у дверях спальні з'явилася Дозя з горням кефіру:

— Вже не спанькаєш, Ігорцю? Попийцяй моні, котусю, а мамця приготує гамцю!

Ігор жадібно вихилив прохолодний напій. Полегшало. Ні, він таки опинився у раю — не встигнеш подумати, як кожне твоє бажання виконується. Не дружина, а чарівна паличка — втілена увага, ніжність і запопадливість. Він вдячно погладив її по тугому стегну:

— Спасибі, Дозю, що б я без тебе робив! Ти не жінка — янгол!

Дозя присіла біля свого красеня-чоловіка і укотре подякувала долі, що благословила її захворіти слухного дня, у слухну годину, у слухному місці, і що лікувати її нагодився дільничний лікар Синицький. Певно, щаслива її зоря. Погладила його густий чуб із добре вже помітною сивиною на скронях. У кутиках очей залягли зморшки, які ставали особливо виразними, коли Ігор усміхався. Як вона любила цю усмішку! Він ставав тоді таким милим, привабливим, неймовірно гарним. Таким вона любила його понад усе.

— Ігорцю, моя ціпцю маленька! Як ти си, бідака, змучуєш на тій будові з тими майстрами! І всьо сам-єден!

— Нічого, Дозю, не турбуйся, витримаю. Зате робота йде швидко.

— Певно же так! За такі гроші та при файному харчі кожен би робив! Ти б троха менше їм платив! Поторгуйся, най би брали танше!

— Дозю, облиш ці розмови, вони й так беруть по-людськи! Та врешті, гроші не твої, чого ти журишся!

— Най не мої, всьо їдно шкода. Їдло мое!

— Дозю, давай не будемо при неділі про будову, — заплющив очі Ігор і знову погладив дружину по кругленькій сідниці.

— Не так не! Ти такий перемучений, нині неділя, лязь собі й лежи. Зараз наліснічків подам, на обід зрихтувала розсолику курячого, ти любиш, пирогів з бараболькою, з цибулькою, зі шкварочками, сто грам...

— Ти мені б краще зараз сто грам принесла — голова як баняк.

— Вже несу, лялю, вже несу...

Ні, таки пощастило йому з дружиною — лагідна, мов мама, годить йому в усьому — бажання загадувати не встигаєш, жодного разу не дорікнула — п'єш, мовляв, ні, ще й сама налле, пляшок у барі — батарея — на будь-який смак, дім — повна чаша, в коморі всього — ящиками, він за все життя стільки делікатесів не з'їв, скільки Дозя на обід щодня подає. А що вже готує! І гарна, і фігура нічого, не розпаслася на отих розкішних харчах, як її подруги. От тільки...

На пательні щось смачно шкварчало. Максим повів носом — час прокидатися, сніданок готовий. Власне, прокинувся він вже давно. Не від смачного духу з кухні — від крику. Жодного дива — так починався майже кожен ранок, що робочого дня, що недільний.

— Райко, я тебе привчу коли-небудь ставити тарілки на місце?

— А вони вам тут заважають? Хай би собі стояли!

— А я де маю миску поставити, собі на голову?

— Ото й ставте, як вам більше нікуди!

Знову заплющив очі. Спав цієї ночі чи не спав? Боліла голова. Не з перепою, ні. Він пив тепер дуже мало й рідко — здоров'я не дозволяло. Потилицю ламало знайомим немилосердним боєм. Знову, напевно, підвищився тиск. У шлунку пекло вогнем. Печія їдучим клубком підступила до горла. Сиди б зараз... Та ні, потім іще гірше буде...

— Раю... — стиха покликав. Мабуть, не почула. Де вже їй почути, заклопотана пересварюванням з матір'ю із самого ранку до вечора. Підвівся. Біль у шлунку проколів наскрізь, наче списом. Присів, перечекав, поки відпустить. Пошукав

у шухляді таблетки. Води у склянці на тумбочці не було. Зле помита, аж біла, замацана пальцями склянка не викликала бажання пити з неї. Зітхнув. Так тобі й треба. Звук до голубого сьйва кришталю, хлопче!

Нічого, сам помию. Почвалав на кухню.

— О, прокинувся, нарешті. Людські хлопи вже... — звично забурчала теща. Максим намагався не звертати уваги, та відчуття постійного роздратування і ненависті до себе, що він отак мовчки терпить приниження не покращувало настрою. Мовчки вимив склянку, налив з чайника води, запив таблетку.

— Ой, де ти його випорпала на свою голову, Райко, не хлоп — каліка! Людські хлопи літру самогонки вип'ють — і хоч би що, а цей... Та Сергій був не хлоп — грім! Їв усе підряд, випити міг, силу мав до всього! Ні, тобі гарного подай, інте-ле-хентного! Маєш, бабо, тішся! Тільки толку, що чорні вуса!

— Мамо, мамо, та замовкніть ви, к лихій годині, не бачите, хворий він. Що тобі, Максиме? Знову виразка мучить? — без особливого тепла у голосі й співчуття повернула голову до чоловіка Раїса.

Максим, зціпивши зуби, повторював собі: “Мовчи, чоловіче, мовчи, не зривайся, спокійно!” З досвіду знав, що вибух емоцій викличе потім зовсім уже нестерпний біль і в голові, і в шлунку, тому намагався вмовити себе, що не чує, не бачить, не чує, не бачить, не чує...

Таблетка в упаковці виявилася останньою. А ті, що від тиску, закінчилися іще вчора. В аптеку б піти... Витягнув з кишені гаманця. Можна й не відкривати — порожньо. Завалилися якихось двадцять тисяч — то хіба на хліб. А таблетки, особливо оті, що виписала минулого тижня лікарка в поліклініці, дорогі... Зате допомагають. Як же голова болить... Попросити грошей в Раїси... Даремна справа, у них платню вже кілька місяців не видають. Теща учора отримала пенсію. У неї просити — ніколи! Де ж узяти грошей? Продати щось? Обвів поглядом кімнату. Усміхнувся криво. Як алкоголь на пляшку гроші збирає, щоб опохмелитися зранку, так і він. Що сталося з його ще донедавна могутнім здоров'ям? Був же міцний, мов дуб, жодного дня у житті не хворів, не знав, що таке грип, де у людини серце,

дивувався, коли хтось скаржився на біль голови, не міг второпати, як це голова може боліти, а шлунок мав такий, що міг їсти цвяхи і сірчаною кислотою запивати! Тиск? Бабські вигадки! Здоров'я, здоров'я... Коли воно дало тріщину?

Максим добре знав, коли. Не хотів згадувати. Що то допоможе, ворухити старе, картати себе, перемелювати в душі помилки минулого.

Потрібно думати, як жити. І не просто жити — вижити. Одного чудового дня з'ясувалося, що жити — це непросто. Щоб жити, потрібні гроші. Максим, вихований у традиційній радянській сім'ї, знав єдиний шлях отримати їх — ходити на роботу і двічі на місяць у віконечку каси розписуватися за платню. Останнього року з невідомих людям причин віконечко каси в дні зарплати було чомусь зачинене. Спочатку платню затримували на тиждень-другий, потім на місяць, потім — більше... Найдошкульнішим було те, що не тільки на одному якомусь підприємстві — усюди. Тобто перехопити десятку до першого числа, як водилося за радянських часів, можна тільки у тих, хто займався “бізнесом” — їздив з торбами до Туреччини, Польщі, Італії, Китаю. Географія невпинно розширювалася. Над “торбешниками” спершу зневажливо насміхалися, мовляв, люди з дипломами, вчені, а стоять на базарі, принижують свою людську гідність. Та згодом, коли смажений півень клонув уже добряче, у болюче місце і всіх одразу, ті ж “торбешники”, а по новому — бізнесмени, підприємці стали єдиними людьми, в яких водилася така-сяка копійка. От і довелось усім мудрим-ученим з дипломами думати, кого посилати на базар — чоловіка чи дружину, а хто пильнуватиме гонору й диплома. Інакше сім'я не виживе. Двох розумних на одну сім'ю забагато.

По сусідству жив один такий “новий українець”, саме учора скаржився, що потребує нового колеса до “Лади”. Доведеться розлучитися з отими двома новими, що дістав недавно для своєї голубенької. Зате заведеться якась копійчина.

— Максиме! Максиме, тебе довго кликати? Ходи снідати!

— А що на сніданок?

— Деруни!

— Раю, може б, чогось легшого, кашу якусь... Шлунок знову...

Раїса форкнула, як завжди, і надулась:

— Я цілий ранок думаю, щоб таке приготувати, щоб смачно й недорого, останню олію витрачаю, а йому каші забаглося! Ти гадаєш, це просто, кожного дня годувати сім'ю, коли у холодильнику порожньо? Навіть хліба нема за що купити, мушу сама пекти! Щастя, хоч город виручає! Он усі пальці стерла, поки готувала йому деруни, думала потішити чоловіка зранку в неділю, а він з вибадами — каші йому, як немовляті!

— Що там знову, Райко? — обізвалася з кухні мати. — Знову щось вигадує? Ой, взяла на свою голову! Мала ж доброго чоловіка!

— Та хіба ж я знала, що так буде? Не хворів же раніше! — не витримала і вибухнула Раїса, хоч нечасто дозволяла собі докоряти Максимові, пам'ятаючи зусилля, яких доклала, щоб запопасти красеня під чорним вусом. Мати таки неправда. Максим хороший чоловік — добрий, лагідний, допомагає їй в усьому, слова поганого не скаже. От тільки хворіти почав чомусь. І не просто так, а серйозно. Ходила до ворожки, питала, що таке з чоловіком, чому він так занепав. До тієї самої, що допомогла тоді... А ворожка що, вона свої ж власні слова й нагадала: “Пам'ятаєш, говорила я тобі, що непроста це справа — приворожити? Приворожити можна, відворожити важче! Казала тобі, що піде від неї, але й з тобою жити довго не буде? Казала!” Аж тепер зрозуміла Раїса зміст цих слів. А тоді таке полум'я горіло в душі, що готова була на будь-що, будь-яку ціну могла заплатити, тільки б коханий був з нею. Хто ж знав, що саме так справдяться слова старої відьми?

— Добре, Максимчику, — пом'якшала вона, — зачекай хвильку, зараз зварю тобі каші, здається, десь у матері залишилося трохи рису.

— Раю, може, сходиш до аптеки, у мене ліки закінчилися, — несміливо попросив Максим, користуючись зміною на краще у настрої дружини.

— Та за що ж тобі їх куплю! В хаті ж ні копійки! Як заробити гроші — то нікому! Тільки — Раю, купи, Раю, звари, Раю,

прибери! Ой, що ж я за нещасна така жінка!

Раїса подалася на кухню, продовжуючи нарікати на свою гірку долю, а Максим, потроху втишивши біль у шлунку, подався до сусіда, повторюючи тихо прохання сам не знав до кого, аби той сидів недільного ранку вдома.

Орест поволі випірнув з глибокого лагідного сну. Дивно було прокидатися не від дзижчання пейджера, не від телефонного дзвінка чи від голосу чергової сестри у динаміку: “Доктор Смереканіч, вас викликають у третю палату!” Сьогодні він не просто спав — відсипався. Нечасто йому вдавалося отак повністю відключитися, поринути у справжній глибокий сон, без внутрішнього очікування, що зараз розбудять.

Потягнувся у ліжку, і пружним рвучким рухом вистрибнув з обіймів цього ледачого місця, яке навівало підступні наміри — повилежуйся довше, не зривайся так рано, відпочинь, нарешті. Він ніколи не піддавався привабливій намові — шойно прокинувшись, починав зарядку. Розігнавши кров жилоньками, увімкнув тренажер-бігову доріжку, який стояв тут же, у кутку кімнати. Пробігши заплановані кілометри, узявся до мультифункціонального тренажера, щоб трохи підкачати м’язи. Коли потрібна кількість кілограмів підкорилася, задоволено замуликав пісеньку, завжди одну й ту саму чомусь — “У лісі, лісі темному, де ходить хитрий лис” — і подався в душ. Оглянув своє довге тіло, з ледь помітними горбочками м’язів, що під час рухів знехотя клубочилися під золотисто-засмаглою шкірою, у великому, на всю стіну, дзеркалі у ванній кімнаті.

Шкода, що листопад, холодно, добре було б зараз пропливти сотню-другу метрів у басейні! В цю пору там нікого немає — Генрієта і її батьки прокидаються пізніше — і насолода від плавання й самотності додала б йому задоволення від життя. А так доведеться обмежитися душем. Ледь теплі струмені стікали по його мускулястому тілу, лагідно пестячи, а в голові снувалися плани щодо недільного, вихідного, нічим не завантаженого дня. Працювати! Працювати — ось найбільша насолода з усіх! За комп’ютер! За минулий тиждень зроблено багато. Потрібно внести інформацію про нових хворих, порівняти з

попередньою, рознести їх по групах — до вечора вистачить! Але така робота — це просто задоволення!

А тепер — кава. Спустився вниз, на кухню. Порожньо, тихо. Маргарита Віталіївна ще, мабуть, спить. А Марджорі, жінка, що допомагає з господарством, сьогодні вихідна. Втім, зварити каву, підсмажити тости — не проблема. Зазирнув до холодильника, налив ананасового соку. Сів до столу. Майже традиційний холостяцький сніданок — кава і хліб з маслом. Начхати, що за буржуйським звичаєм це називається тостами! Хліб він хліб і є, хоч смаж його, хоч не смаж. А вдома недільного ранку мама смажила млинці — великі, тоненькі, він так любив їх з малиновим варенням! Варення також мама варила запашне, густе і малинового ж кольору — тільки вона таке вміла. А тут джем зовсім не такий. Смачний, у гарній баночці, але не такий. А варити... Маргариту Віталіївну засміяли б знайомі, а Генрієта, мабуть, нічого у свому житті, крім яєць накруто при тяжкій біді, не варила.

Ні, досить. Якщо він продовжуватиме розмірковувати про мамині млинці і варення, це можна буде витлумачити як нарікання. А чого нарікати? У них із Геною — зразкова сім'я, цілком хороша, майже чудова, просто ідеальна. За що боролись...

Цілком західний тип сім'ї — живуть в одному будинку, та в різних кімнатах. Звертаються одне до одного на "ви". Батьки Гени вишукано чемні з ним, мабуть, відчують, що стосунки у молодих висять на ниточці, і бояться цю ниточку обірвати.

Орест і картав себе, що тоді зопалу погодився приїхати сюди і відновити ілюзію сімейного вогнища, і схвалював своє рішення. З одного боку, Гена ще раз переконалася, що її студентське закохання, високий блондин у сірих черевиках, то гра в одні ворота, він не любив, не любить і ніколи вже не полюбить її так, як вона про це мріяла у свої вісімнадцять. Це не новина, і вже давно не трагедія, вона звикла й змирилася, навіть знайшла, поки Орест кохався собі у Києві з володаркою його дум на ім'я Хірургія, гідного заступника для заспокоєння жіночого гонору і кращого просування по службовій драбині.

З іншого — Орест Смереканич, попри те, що народився і виховувався десь на Західній Україні в сім'ї фанатично від-

даних справі лікарів, а може, саме й завдяки цьому — цілком пристойна, і навіть престижна партія. Поруч із цим струнким білявим аристократично витонченим і по-байронівському повитим сумом-нудьгою-ностальгією красенем, що так байдуже-зверхньо ніс свій римський профіль і широкі плечі крізь шум і суєту веселих і нудних вечірок, куди їх без кінця запрошували, вона почувала себе щонайменш графинею. З ним не соромно було з'явитись хоч на дипломатичний прийом у посольстві, де, за обов'язком служби батьків, вони мусили бувати, хоч у Букінгемський палац — манери, голос, вираз обличчя видавали у ньому нащадка принців крові, а професія — дитячий кардіохірург і слава, що тихенько почала клубочитися за ним після десятка-другого операцій, які врятували життя безнадійним до того малятам, приводили у стан тихого шоку й мовчазного обожнювання дам, що прагнули удостоїтися честі бути поміченими цим платиново-срібним денді, який ніколи не танцював, ніколи не пив і ніколи не посміхався.

Майже ні з ким, окрім дружини, на вечірках не спілкувався, зате всіляко підкреслював свою увагу до неї, за що Гена готова була пробачити йому все — холодну байдужість удома і ще сотню гріхів, яких за ним не водилося. Жодній з привабливих жінок, які готові були об заклад битися, що спокусять-таки цього святого Іосифа, він не дав можливості здійснити задумане. Генрієта цим страшенно пишалася. Не через святість чи вірність — просто, мабуть, відгуляв своє. Інколи у розпалі вечірки виймав з кишені пейджер, дивився на повідомлення на екранчику, вибачався і зникав, ледь блиснувши фарами білої “Альфа-Ромео” у нічній темряві — погано комусь із хворих.

Йому не важко було вести напівчернечий спосіб життя — на першому місці робота, робота, робота, на другому — наука, наука, наука, на третьому — спогади. Швидкі обійми у кімнаті нічного чергового лікаря з довгоногими медсестричками він уже давно сприймав лиш як засіб заспокоєння плоті і відведення підозр у неправильній сексуальній орієнтації, не більше. Гена йому з цим не надокучала — мала власне життя, а може й не одне, і подвійна мораль стосунків — на людях — закохана пара, вдома — спокійне співжиття в окремих кімнатах — не

створювала ні їй, ні йому додаткових проблем.

Генрієта легко розлучилася з практичною медициною. Ще в інституті намагалася рідше зазирати до операційної, вигляд ран, опіків, взагалі хворих людей дратував її, вражав естетичні почуття, як вона сама говорила, тому нова робота, з медициною, правда, щільно пов'язана, — рекламний відділ у фармацевтичній компанії — одразу захопила, дала можливість реалізувати невикористані досі творчі можливості — Гена потай бавилася віршами, не просто багато, а дуже-дуже багато читала, мала чудове чуття слова. З трьох мов, якими вона володіла, найважче було спілкуватися українською — Орест принципово вдома іншими не розмовляв. Англійську і російську не розрізняла — думала обома і легко переходила з однієї на іншу. Її реклама завжди мала прекрасну художню форму, втілювала тонке почуття гумору і ніхто не міг закинути безглуздя змісту, чим грішили інші. Тому фірма високо цінувала такого працівника, добре їй платила і зовсім забула, що прізвище місіс... якесь таке довге... і не зовсім англійське.

Та понад усіх інших цінував непересічні здібності працівниці начальник, Роберт, він же Боб, він же Боббі. Лише він один знав, якими іще рідкісними талантами володіє струнка жінка із цілком англійським іменем і трохи дивним прізвищем. Проте ці таланти були не для реклами, до фармацевтичної промисловості вони жодного стосунку не мали.

Орест сприймав це життя — з максимальним звільненням від побутових проблем, мінімумом спілкування і чудовими умовами для праці як дарунок долі для того, що вважав основною справою життя — медицини, хірургії загалом і кардіохірургії зокрема. Задля цього варто було їхати до Лондона, варто працювати по сто годин на тиждень, цілковито занурившись у ритм роботи лікарні — насичений аж до виснажливості, жорстокий до персоналу, м'який для пацієнтів, шалений навіть порівняно з амосовським інститутом. Ще трохи — і стажування буде позаду. Далі — спеціалізація з кардіохірургії, робота в клініці, куди його, безперечно, візьмуть, судячи з відгуків провідних хірургів, з якими доводилося стояти за одним операційним столом.

Далі... А так далі й буде — тренажер, душ, кава у порожній

кухні, тости з магазинним джемом, робота, робота, робота, комп'ютер, дисертація, вечірній чорний костюм, який він ненавидів, та етикет не дозволяв приходити на прийом у сірому чи білому, посмішки знайомих і незнайомих леді, оголені плечі, коштовності на поморщених чи надмір натягнутих після пластичних операцій шиях, білосніжні, в усіх однакові штучні фарфорові зуби, штучні фарфорові усмішки, штучні фарфорово-рожеві обличчя, штучні силіконові бюсти...

Може, усмішки насправді були щирими, та все одно він, Орест Смереканич, хлопець, що виріс у невеличкому містечку на Західній Україні, відчував себе чужим у цьому товаристві і знав, що ніколи не стане там своїм. Вони бавляться ним, немов гарною лялькою — оу, чуєте, він навіть англійською правильно розмовляє! — та ніколи не відчують справжньої його ваги — хоч би він попересаджував серця усьому англійському парламенту, приточив догові хвіст кішки і повернув молодість Маргарет Тетчер. Навіть і тоді він буде не більше, ніж іноземець з вельми екзотичної країни.

Англійці ніяк не хотіли вірити, що його держава розташована в Європі, майже втричі більша за площею, ніж їхня Велика Британія — Господи, бережи королеву! — і люду там живе майже стільки ж, і пінгвіни там не водяться, і білі ведмеді вулицями не вештаються. Сміх сказати, але дехто вперше з них почув слово “Україна”, коли один з українських футболістів, що грав за “Манчестер Юнайтед”, забив гол. Зглядалися на чоловіка, мов на диво превелике, і аж тепер нарешті переконалися, що то, либонь, цивілізована країна, якщо там мешкають люди, здатні не просто грати у футбол, а ще й продірявити ворота самої “Барси”!

А може, й не “Барси”, Орест не цікавився футболом. Проте відчуття своєї нетутешності, що не минало з роками, дратувало і принижувало. Особливо дістала одна пані постбальзаківського віку, яка все намагалася дотулитися своїми в'яучими привабами йому до плеча,— зріст довготелесого, туго обтягнутого разів зо п'ять оперованою шкірою скелета це якраз дозволяв. Вона вважала за особливо еротичне щоразу підкреслювати, що має покоївку з України. Гадала, прийємність від того повідомлення

змусить молодого лікаря запалати пристрасстю. А його від того чорти брали, він був просто fed up with... тху, вже й думати по-їхньому почав! Стало легше висловлювати власні думки англійською. Час повертатися.

Він не любив ранків. Взагалі не любив. А недільних — тим паче, хоч останнім часом особливої різниці — неділя, понеділок — не відчувалося. От і сьогодні його висмикнув з глухого стомливого сну телефонний дзвінок. Зняв трубку з апарата біля ліжка: “Слухаю!” — почув довгий гудок, і аж тоді збагнув, що виводить свою мелодію мобільний у кишені піджака. Проклявши день і годину, коли він прикував себе до цієї довічної галери, важко підвівся, відшукав недбало кинутий вчорашнього п’яного вечора піджак, натис кнопку:

— Слухаю! — По паузі: — Продавай. І не смикай мене більше з таких дріб’язкових питань. Усе.

Кинув трубу на канапу. Відключити телефон на неділю, чи що? Вже потягнувся, та передумав — раптом зателефонує хтось важливий. Аж тепер збагнув, що стоїть голісінський, в одязі лише з власної шерсті. Він трохи соромився власної волохатості, але сьогодні не мав перед ким — чи можна вважати жінкою це продажне створіння, яке Максим привів йому на ніч?

Його вчорашня тимчасова супутниця і партнерка у нічних вправах спокійно собі спала, розкинувши довгі ноги зі смішно виголеним кушиком чорнявого волосся між ними. І телефон їй не зашкодив! Молодість! Скільки їй років? Учора присягалася, що вісімнадцять... Зітхнув. П’яний перегар від важкого дихання цієї напівдівчинки, як її — Таня, Оля? — годі згадати! — долинав, здавалося, аж сюди. Дістав зелену купюру з гаманця, полоскотав нею носик, зовсім іще дитячий:

— Прокидайся!

Випірнувши з п’яного сну, створіннячко професійно швидко вхопило гонорар і, одразу второпавши, що від нього хочуть, щезло.

Він знову впав на своє широке, з особливим, страшенно дорогим пружинним матрасом, ліжка. Воно м’яко прийняло

його важке тіло, навіть не скрипнувши. Надворі ще темно. Поспати? Ні?

Телефон задзеленчав знову, і стало ясно, що мрії про сон так мріями і залишаться.

— Чому по сто сорок? Вчора ж домовлялися по сто сорок п'ять? Так переконайте! Переконайте, я сказав! Я повинен вчити як?

Знову кинув трубку й раптом зрозумів, що йому геть однаково, по сто сорок, по сто сорок п'ять чи задурно! Начхати, наплювати й забути! Він радо сам заплатив би по сто сорок п'ять доларів чи тисяч доларів за один день спокою! Бодай в неділю! Він грається в оті чортові ігри вже стільки років, і тепер, після загибелі Альбіни, за звичкою. Цілодобові телефонні дзвінки з усього світу, десятки людей в офісах, які щодня працюють для його збагачення, філіали майже в усіх містах України... Йому однаковісінько, що купувати, що, кому, куди й по чому продавати — труби, екскаватори, танки, слонів, дитячі іграшки чи презервативи. Обридло, осточортіло, осмердло!

Ця складна, безвідмовна машина, яку він створив тоді, в кінці вісімдесятих, одним з перших серед товаришів по партії зрозумівши, куди все котиться, вхопивши свій чималенький шмат спільного пирога і використавши величезні зв'язки, працювала тепер сама, не потребуючи його активної участі — коліщатка крутилися, добре змащені, шарики-ролики вертілися, телефони дзвонили, секретарки м'яко хитали стегнами, комп'ютери мерехтіли екранами, клерки усміхалися, касирки ворушили нананікюреними пальчиками — і система видавала “на гора” кінцевий продукт — гроші.

Спершу це сп'янило. Своє. Власне. Ніхто не відбере. Хай змінюється влада, хай там війни, руїни — у швейцарський банк бомба не влучить. А як в один — то не в усі разом. Навіть на проценти можуть без клопотів про хліб насущний жити не тужити багато поколінь його нащадків. Та не в тім полягала основа нових відчуттів, які опанували ним після перемін дев'яносто першого. Не тільки мати гроші — вільно їх витрачати, без страху, що дізнається ОБХС, КДБ, без трепету перед прокурором. Колись про це і мріяти не дозволялося. Навіть

заможні люди маскувалися під бідних, щоб не загриміти “під панфари”. Тепер можна було вільно почуватися багатим — будувати будинок, який заманеться, змінювати меблі хай би й щомісяця — жодних проблем, мати навіть десятку машин і водіїв до кожної, літак, гвинтокрил, пароплав, що там іще?

Завів кухаря-китайця. Надто специфічно. Потім француза. Чудово. Потім зрозумів, що має усього один шлунок і не може з’їсти більше, ніж цей один шлунок може вмістити. І ще зрозумів, що найбільше йому смакують традиційні мамині вареники. Потім усе це поступово почало набридати. Перестав ганятися за привидами. Почав задовольнятися простим. Начебто полегшало.

Ні, він ніколи не знав нестатків. Партія годувала добре. У нього і тоді було все, про що звичайний люд і мріяти не міг — чудова квартира на Печерську, машина — і власна, і службова, кабінет з безліччю телефонів, трепет підлеглих — він навіть крізь трубку бачив, як виструнчувалися люди, почувши його голос, — дача під Києвом, одяг і взуття з особливих магазинів за копійки, продукти, усе. Але це все було не його. Не його власне. Варто зробити один хибний крок — і кінець. Ти — жебрак. Машина, дача, квартира — поверни, бо державне, сам забирайся в хрущовку десь у глухому спальному районі і забудь дорогу до спецрозподільника.

Служи. Бо опинишся сам на сам зі спільними на всіх злиднями. І вони служили. Служили клято, вірно. Вірили чи не вірили — служили. Справі Леніна, Сталіна, Горбачова, чорта, біса, комунізму, капіталізму, абевегадеїзму — служили! Назви мети служіння змінювалися. Залишалася суть — переконати усіх жебраків, які населяли цю країну, в її могутності, в необхідності цих тимчасових жертв в ім’я світлого майбутнього, от іще б трішки потерпіти, підтягнути паси, а от потім... Він сміявся сам із себе — вони, комуністи, непримиренні вороги церкви, Бога і усього, з ним пов’язаного, займалися, власне, тим самісіньким, чим і священники — обіцяли людям те, чого немає, не буде і бути не може — світле майбутнє, якесь інше життя — там, далеко, колись. І для себе, для службового користування, добре знали — ніякого майбутнього не буде, просто не може бути, тому що

його в принципі не буває. Проте натхненно підтримували віру трудящих мас в утопічну вищу ідею. А самі жили тут, на землі, зараз — смачно їли, п'яно пили, м'яко спали, любо кохалися.

Коли вдарив грім оксамитової революції і багато його друзів дістали шоку і паралічу на довгі роки, він вже був готовим до неї не тільки морально, а й матеріально — знаючи, що рахувати втрачене скоро буде нікому, переводив кошти на рахунки у тих же банках, але з іншими останніми цифрами. Скільки — ніхто не знав. Кінці сховані не у воду, ні, надійніше — в землю. Не випірнуть. Він не любив згадувати ці темні часи переходу від однієї формації до іншої, часи зачистки кінців. Минуло. Нічого ворухити. Найважче було з останнім — з тестем. Старий просився, клявся, що мовчатиме до смерті.

Цікаво, Альбіна знала чи тільки здогадувалася? Мабуть, знала... Не міг старий не проговоритися дочці. А може... Тепер не питаєш. Так вийшло тоді, минулого року. Ні, це сталося зовсім випадково, правда, цього ніхто не міг передбачити. Навіть він. Він так довго себе у цьому переконував, що аж сам повірив.

Вона тоді одягла цю до безтями дорогу сукню від Версачі — відкриту вгорі і страшенно вузьку унизу — і сіла в машині на його звичне місце біля дверей, не хотіла ступити зайвого кроку. Кіллер вистрілив, не роздивившись до пуття, у кого, щойно відчинилися дверцята. Побачив, що схибив, не виконав замовлення, прицілився вдруге. Від другого пострілу його закритим власним тілом охоронець. Кров на білій сукні дружини виглядала так нереально, так штучно, наче у голівудському фільмі. Вона не встигла ані злякатися, ані зрозуміти, що сталося, сповзаючи на руки охоронцеві прошепотіла тільки: “Таку сукню зіпсували...”

Поки вони жили разом, вона часто дратувала його своїми докорами, мовляв, мало уваги їй приділяє, рідко виходять між люди... Відколи віддали заміж дочку за банкіра з Нью-Йорка, стали майже чужими, тем для спільних розмов поменшало. А тепер йому бракувало і цих щоденних докорів, і відсутності довжелезних рахунків з дорогих крамниць, і її сонного “Цьом, любий!”, і вазочки з чорною ікрою на тумбочці біля ліжка, яка раніше доводила його до температури плавлення сталі, безлі-

чі баночок з відкрученими кришечками, тюбиків з кремами, балончиків з дезодорантами, мусами, гелями, лаками, усякою байдою для догляду за волоссям, шкірою, нігтями, п'ятами і ще хтозна за чим, флаконів з духами, забутих на диванах і кріслах колгот. Тепер чистота, жодної порошоківки. Холодильник повний, у будинку стерильно. Він рідко буває вдома, не встигає насмітити, та й звик прибирати за собою. Холодно. Порожньо. Навіть страшно приходити після роботи самому. От він і тягне з собою усяких метеликів-одноденок. Ні, скоріш однонічок, якщо так можна сказати. Хоч би пес який у хаті гавкав, чи що! Втім, пес один не витримає, його вигулювати треба... Може, кіт... Ні, кіт це вже наче у мультику — кардинал Рішельє і великий пухнастий котище...

Думки якісь дурні у голові... Пес, кіт...

Підвівся, провів рукою по колючому неголеному підборіддю. Годі киснути, пора братися до роботи!